

Nr 58.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående uppförande av ett gravkapell å Stockholms garnisons begravningsplats å Järvafältet m. m.; given Stockholms slott den 29 januari 1926.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

P. Albin Hansson.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29 januari 1926.

Närvarande:

Statsministern SANDLER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, LINDERS, SCHLYTER, LARSSON, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON.

Departementschefen, statsrådet Hansson anför:

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 augusti 1925 har chefen för fjärde arméfördelningen gjort framställning om anvisande av medel för uppförande av ett gravkapell å Stockholms garnisons begravningsplats å Järvafältet m. m. samt därvid anfört i huvudsak följande.

Stockholms garnisons nya begravningsplats vid Över-Järva fyllde i nuvarande skick ej de anspråk, som med rätt kunde göras gällande i fråga om en begravningsplats i allmänhet, och än mindre de krav, som från

Bihang till riksdagens protokoll 1926. 1 saml. 47 häft. (Nr 58.)

statens sida borde ställas å den begravningsplats, som avsåges för dess krigsmän. Till belysande av detta förhållande kunde framhållas, hurusom den endast ofullständigt planerade marken med här och var kvarstående stubbar och en mager, huvudsakligen av ljung bestående vegetation icke bidroge till skapande av ett intryck av omvårdnad om krigsmannagravarna. Vid sidan härav hade det redan länge varit ett önskemål att på platsen erhålla ett gravkapell, och hade ett dylikt sedan flera år tillbaka även varit upptaget å de förslag till nybyggnads- och förändringsarbeten, som avgivits av arméfördelningschefen.

Under år 1925 hade arméfördelningschefen tillställts ett inom fortifikationsdepartementet utarbetat förslag till gravkapell. Kostnaderna härför slutade å ett belopp av 29,000 kronor, i vilken summa dock icke inginge utgifter för belysningsanordningar jämte övrig inredning i kapellet. Sedermera hade på arméfördelningschefens begäran arkitekten hos byggnadsstyrelsen S. G. Markelius uppgjort förslag till kyrkogårdsområdets iordningställande och i samband med detta arbete undersökt möjligheten av att nedbringa kostnaderna för gravkapellets uppförande. Enligt den av arkitekten Markelius verkställda utredningen uppginge kostnaderna till sammanlagt 37,000 kronor, beräknade sålunda:

gravkapell utan inredning.....	kronor 24,000: —
inredning (belysningsarmatur, orgel och bänkar).....	» 3,000: —
begravningsplatsens planerande, besående m. m.	» 7,480: 30
2 cementhoar för vatten med tillhörande rörledningar	» 800: —
oförutsedda utgifter samt arkitektarvode	» 1,719: 70

Summa kronor 37,000: —

I anslutning till det anförda har arméfördelningschefen hemställt, att, i den mån ifrågavarande kostnader icke kunde bestridas av anslaget för arméns byggnader, övningsfält och skjutbanor, Kungl. Maj:t måtte medgiva, att desamma finge bestridas av Järvafältets arrendemedelsfond.

Yttrande
av fortifika-
tionsdeparte-
mentets
arkitekt E. S.
Josephson.

Det av arkitekten Markelius uppgjorda förslaget till gravkapell har underkastats granskning av fortifikationsdepartementets arkitekt E. S. Josephson, vilken med avseende å detsamma framhållit följande: Enligt arkitekten Markelius' förslag skulle visserligen kostnaderna för gravkapellets uppförande med omkring 5,000 kronor understiga fortifikationsdepartementets förslag, men vore det att märka, att — medan själva kapellrummen enligt båda förslagen vore lika stora — departementets förslag upptoge förhall, vindfång och två förrådsrum, vilka helt saknades i arkitekten Markelius' förslag. Vidare vore kapellet enligt departementets förslag avsett att uppföras av tegel med tak av tegel, varigenom detsamma bringades i överensstämmelse med den portalbyggnad, som redan vore utförd i omfattningsmuren till begravningsplatsen. Enligt arkitekten Markelius' förslag avsåges kapellet däremot att uppföras i en ytterst

modern nyantik stil med murar och grund av s. k. gasbetong samt med platt tak, varigenom detsamma fullständigt avveke från den redan uppförda portalbyggnaden. På grund av dessa skäl samt under framhållande av vissa betänkligheter i fråga om gasbetongens lämplighet såsom grund till byggnaden m. m. avstyrkte arkitekten Josephson kapellets uppförande enligt det nya förslaget.

Efter att hava tagit del av arkitekten Josephsons ovanberörda synpunkter med avseende å arkitekten Markelius' byggnadsförslag har chefen för fjärde arméfördelningen förklarat sig förorda, att det ursprungliga inom fortifikationsdepartementet utarbetade förslaget komme till utförande. Den av arméfördelningschefen tidigare angivna kostnadssumman, 37,000 kronor, skulle till följd härav ökas till 42,000 kronor.

Förnyat
yttrande av
chefen för
fjärde armé-
fördelningen.

I yttrande den 16 december 1925 har arméförvaltningens fortifikationsdepartement, under framhållande, att behov föreläge av ett gravkapell å garnisonskyrkogården å Järvafältet, anfört huvudsakligen följande.

Yttrande
av arméförvalt-
ningens forti-
fikations-
departement.

Av de två uppgjorda förslagen till gravkapell ansåge fortifikationsdepartementet på skäl, som arkitekten Josephson angivit, sig obetingat böra förorda dennes förslag, ehuru kostnaderna för ett kapell enligt detta förslag beräknats till omkring 5,000 kronor mer än enligt det andra, av arkitekten Markelius uppgjorda förslaget. Det i arméfördelningschefens skrivelse begärda anslaget, 24,000 kronor, för uppförande av ett gravkapell, oberäknat inredning, borde följaktligen ökas med 5,000 kronor till 29,000 kronor.

Vad härefter anginge övriga av arméfördelningschefen föreslagna arbeten, ansåge fortifikationsdepartementet, att jämväl dessa i detta sammanhang borde komma till utförande, och hade departementet ej funnit något att erinra mot det härför av arméfördelningschefen upptagna beloppet, 13,000 kronor.

För samtliga arbeten å begravningsplatsen erfordrades således ett anslag å tillhoppa 42,000 kronor. För gäldande av detta belopp kunde medel ej tagas i anspråk å anslaget till byggnader, övningsfält och skjutbanor, enär anslaget ej därtill lämnade tillgång.

På grund härav och i anslutning till arméfördelningschefens förslag om disponerande av Järvafältets arrendemedel för ändamålet, hade fortifikationsdepartementet — med hänsyn därtill, att ifrågavarande arbeten vore avsedda att utföras å ett område inom Järvafältet, och då nämnda arrendemedel, varå för det dåvarande funnes en odisponerad behållning av 197,105 kronor 99 öre, lämnade god tillgång för kostnadernas bestridande — funnit hinder ej böra möta mot att anslag för arbetenas utförande anvisades av samma arrendemedel. Därest emellertid Kungl. Maj:t skulle finna, att nämnda arrendemedel icke kunde anlitas för ändamålet, syntes det departementet, att särskilt anslag härför borde äskas av riksdagen.

Departements-
chefen.

För egen del finner jag mig böra tillstyrka, att ett gravkapell nu uppföres å Stockholms garnisons begravningsplats å Järvafältet. Vad angår frågan om kapellets uppförande enligt det ena eller det andra av här föreliggande tvenne byggnadsförslag, har jag, på de i arkitekten Josephsons yttrande angivna skäl, ansett mig böra ansluta mig till det inom fortifikationsdepartementet utarbetade förslaget, oaktat detsamma betingar en merkostnad av i runt tal 5,000 kronor i förhållande till arkitekten Markelius' förslag. Likaledes finner jag mig böra tillstyrka, att medel i detta sammanhang ställas till förfogande för utförande av de utav arméfördelningschefen föreslagna inrednings- och planeringsarbetena m. m. Sammanlagda medelsbehovet för här ifrågavarande ändamål skulle, enligt vad av den förut lämnade redogörelsen framgår, utgöra 42,000 kronor.

Beträffande sättet för bestridande av nämnda belopp har fortifikationsdepartementet i första hand föreslagit, att Järvafältets arrendemedelsfond, som härtill lämnar tillgång, borde för ändamålet tagas i anspråk. För min del har jag icke något att häremot erinra, varför jag tillstyrker förslaget. Med hänsyn emellertid till den i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag, fjärde huvudtiteln, punkten 50, omförmälda omläggningen beträffande redovisningen av nämnda arrendemedel synes det mig, att här avsedd medelsdisposition bör underställas riksdagens prövning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att av Järvafältets arrendemedelsfond må tagas i anspråk högst 42,000 kronor för uppförande av ett gravkapell å Stockholms garnisons begravningsplats å Järvafältet m. m.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Alf Ewerlöf.